

Pelastusalan työturvallisuusraportointiin ja -seurantaan yhtenäinen malli

Pelastusalan työturvallisuushankkeen kolmannen työpajan teemana oli alan työturvallisuuden raportointi organisaatio-, alue- ja valtakunnallisella tasolla. Työpajassa tunnistettiin työhön liittyvien riskien, vaarojen ja työturvallisuuspoikkeamien raportointiin ja seurantaan liittyviä haasteita sekä ideoitiin valtakunnallista ideaalisäältä ja toimintamallia raportoinnin ja seurannan tehostamiseksi. Ehdotus toimintamalliksi esitellään pelastusjohtajille marraskuussa, minkä jälkeen se viimeistellään ja toimitetaan pelastusalan käyttöön.

Lokakuun työpajassa kuultiin alustukset Kivijalka-järjestelmän tuomista mahdollisuuksista työturvallisuudesta raportointiin, pelastustointa velvoittavasta ASA-rekisteristä raportointityökaluna sekä HAKA-rekisteristä erityisesti osaamisenhallinnan ja altistumisten seurannan mahdollisena välineenä. Lisäksi jaettiin kokemuksia työturvallisuuden raportoinnista, seurannasta ja kehittämisestä osana pelastuslaitosten omavalvontatyötä sekä hyvinvointialueiden toiminnan raportointia. Pienryhmissä pureuduttiin työturvallisuusraportoinnin haasteisiin ja hyviin käytäntöihin sekä tuotettiin ehdotuksia raportoinnin tehostamiseksi valtakunnallisesti, alueellisesti ja organisaatiotasolla. Tarkastelussa huomioitiin alan tarpeet sekä eri tasoilta tulevat velvoitteet ja käytettävät järjestelmät.

Iltapäivän keskusteluissa palattiin toistuvasti havaintoon työturvallisuusymmärryksen ja -osaamisen merkityksestä: tietoperustainen työturvallisuuden johtaminen vaatii paitsi toimivia prosesseja ja yhtenäisiä toimintamalleja, myös sitoutumista havainnoista ilmoittamiseen, selkeää vastuiden määrittelyä sekä ajantasaista viestintää ilmoitusten etenemisestä toimenpiteiksi. Sekä päätoimisella ammattihenkilöstöllä että sopimussuhteisilla on oltava kyky, halu ja mahdollisuus osallistua työturvallisuuden seurantaan ja kehittämiseen. Tämä edellyttää ohjeistusta, kannustusta ja yhteistä vastuunottoa mutta myös toimivia rakenteita, helpokäyttöisiä ilmoitusjärjestelmiä ja koulutusta niiden käyttöön.

Haasteena monet järjestelmät, päällekkäinen kirjaaminen ja valtakunnallisen kokonaiskuvan puute

Työturvallisuusraportoinnin ja seurannan haasteiksi tunnistettiin järjestelmien moninaisuus ja pirstaleisuus. Ongelmaksi koetaan, että tällä hetkellä läheskään kaikista havainnoista ei ilmoiteta. Jo aiemmissa selvityksissä on käynyt ilmi, että ilmoittamisen kynnys tulisi saada mahdollisimman matalaksi, valtakunnallista kokonaiskuvaa tulisi edistää yhteisten järjestelmien ja kansallisesti määritellyn vähimmäistietosisällön avulla, ja päällekkäisistä eri järjestelmiin kirjaamisista tulisi päästä eroon.

Jos tietoa ei kerry, ei toimintaa voida myöskään johtaa tai kehittää tietoon perustuen. Työryhmä näkee, että ihannetilanteessa alueilla olisi yhtenäiset järjestelmät, joihin havainnot kirjattaisiin kansallisesti määritettyjen vähimmäissäätöjen mukaisesti. Valtakunnallinen kokonaiskuva muodostuisi alueilta kertyvän tiedon perusteella esimerkiksi Kivijalka-järjestelmään. Koska hyvinvointialueet päättävät omista järjestelmistään, integraatio ja rajapinnat Kivijalasta muihin järjestelmiin olisi mahdollistettava. Lisäksi esimerkiksi työterveyshuollon, organisaation riskienhallinnan ja HR-järjestelmiin kertyviä tietoja tulisi pystyä yhdistämään tehokkaasti. Tällä hetkellä tiedot työterveyshuollon kustannuksista tai sairauspoissaoloista eivät kerry muiden työturvallisuustietojen kanssa samaan järjestelmään.

Työpajassa nousi esiin myös huoli sopimuspalokuntien työturvallisuuden raportoinnin puutteellisuudesta. Olisi tärkeä saada yhteinen järjestelmä, johon sekä sopimuspalokuntalaiset että päätoiminen henkilöstö tekisivät ilmoitukset samojen kriteerien ja toimintaperiaatteiden mukaisesti. Ilmoittamisesta tulisi tehdä mahdollisimman helppoa kaikille henkilöstöryhmille.

Työpajassa tunnistettiin myös tarve hyödyntää tekoälyä ja muuta teknologiaa työturvallisuuden seurannassa. Laajoista datamassoista voitaisiin tunnistaa ilmiöitä ja nousevia riskejä sekä viestiä niistä ja puuttua niihin jo ennen kuin ne muodostuvat vaaratilanteiksi. Raportoinnista koetun hyödyn puutteeseen ehdotettiin ratkaisuksi viestinnän kehittämistä: ilmoittajan tulisi saada palaute tekemästään ilmoituksesta ja tieto tilanteen etenemisestä reaaliaikaisesti.

Yhtenäinen toimintamalli tukee työturvallisuuden kehittämistä ja vahvistaa työntekijäkokemusta

Työpajassa tuotettiin ehdotus yhtenäiseksi työturvallisuusraportoinnin, seurannan ja tiedon hyödyntämisen toimintamalliksi. Malli nostaa esiin tarpeen järjestelmien helposta käytettävyydestä ja tietojen hyödyntämisestä monipuolisesti toiminnan kehittämässä, vaikuttavuuden lisäämisessä ja alan lakisääteisten sekä alueiden asettamien raportointivelvoitteiden täyttämässä. Työryhmä painottaa, että toimiva järjestelmä ei kerää tietoja yksittäisistä virheistä tai epäonnistumisista vaan keskittyy erilaisiin työhön liittyviin, organisatorisiin ja kulttuurisiin työturvallisuusasioihin – unohtamatta myöskään onnistumisista ja positiivisista havainnoista raportoimista. Mallin tavoitteena on riskien systemaattinen vähentäminen ja työolosuhteiden selkeä ja läpinäkyvä kehittäminen.

Mallin mukaan varhaista työturvallisuusriskeihin puuttumista edesauttaa mahdollisuus ilmoittaa riskeistä matalalla kynnyksellä ja anonymisti. Ilmoitusten tulee johtaa konkreettisiin toimenpiteisiin, joita ilmoittajan tulee pystyä seuraamaan ajantasaisesti. Tapausten perusteellisella käsittelyllä päästään kiinni syihin havaintojen taustalla, ja havaintojen käsittelyyn pitäisi pyrkiä osallistamaan henkilöstöä laajasti.

Ilmoitusten tekeminen ja toimenpiteiden seuranta lisää myös itsessään työhyvinvointia. Läpinäkyvä ja tietoturvallisuuden huomioiva viestintä tuloksista ja työturvallisuuden kehittämistä vahvistaa luottamusta ja hyvää työntekijäkokemusta.

Toimintamallin mukaan vastuut tulee määritellä sekä organisaatioissa että kansallisella tasolla selkeästi ja työturvallisuutta mitata ja seurata systemaattisesti toiminnan eri tasoilla. Tietojen valtakunnallinen seuranta ja vertailu mahdollistavat vertaisoppimisen ja tukevat työturvallisuuden kansallista ohjausta sekä valtakunnallisten toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaa. Valtakunnallisen tilannekuvan avulla voidaan havaita pelastusalan työturvallisuuteen vaikuttavia ilmiöitä ja kehityskulkuja ja pohtia niihin konkreettisia ratkaisuja yhteistyössä.

Työryhmä näkee olennaiseksi, että työturvallisuuden raportoinnin minimitaso määriteltäisiin kansallisesti: ideaalitilanteessa asetukset määrittäisivät ne vähimmäistietosisällöt, joista jokaisen alan organisaation tulee raportoida systemaattisesti. Valtakunnallinen tilannekuva voitaisiin koostaa esimerkiksi kvartaaleittain ja viestiä siitä aktiivisesti ja avoimesti koko alalle.

Ehdotettu toimintamalli esitellään pelastusjohtajille marraskuussa. Mallia kehitetään palautteen perusteella, ja valmis ehdotus toimitetaan myöhemmin pelastusalan käyttöön.

Joulukuussa pureudutaan pelastusalan ja ensihoidon uhka- ja väkivaltatilanteisiin

Työryhmän seuraava työpaja järjestetään Vantaalla 10. joulukuuta. Työpajan teemana on pelastusalan ja ensihoidon työhön liittyvät uhka- ja väkivaltatilanteet. Tavoitteena on tunnistaa alalla jo asian eteen tehtyä työtä, jakaa ja jalostaa hyvä toimintamalleja sekä tuottaa ehdotus yhtenäiseksi toimintamalliksi uhka- ja väkivaltatilanteiden ennalta ehkäisyyn, niihin varautumiseen sekä tilanteissa toimimiseen ja niistä ilmoittamiseen ja toipumiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään hallitusohjelmassakin mainittujen posttraumatyöpajojen tunnistettuihin vaikutuksiin tilanteista toipumisen tukemisessa. Tarkastelussa huomioidaan pelastusalan henkilöstö kokonaisuudessaan: tilanteita kohtaavat entistä enemmän ensihoitajien ja ammattipelastajien lisäksi myös esimerkiksi paloriskikohteisiin menevät palotarkastajat, palontutkintaa tekevät sekä sopimuspalokuntalaiset.

Työryhmän työ jatkuu hankkeen ajan kahden kuukauden välein järjestettävissä työpajoissa, joissa tunnistetaan alan työturvallisuuden kipukohtia ja tuotetaan konkreettisia työkaluja alalla pilotoitaviksi ja käyttöön otettaviksi. Hanke viestii työryhmätyöstä säännöllisesti kunkin työpajan jälkeen pelastustoimen johdolle, pelastusalan organisaatioille ja yhteistyökumppaneille.

[Lue lisää Pelastusalan kansallisesta työturvallisuushankkeesta >>](#)

Lisätietoja:

projektipäällikkö **Aino Harinen**,
p. 0295 488 422, aino.harinen@gov.fi, sisäministeriö
#PelastusalanTyöturvallisuus

Jakelu: Pelastustoimen johto, Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palvelualueiden puheenjohtajat